

Nad Morzem Śródziemnym

Materiał składa się z sekcji: "1. Krajobraz śródziemnomorski", "2. Turystyka w basenie Morza Śródziemnego", "Podsumowanie", "Zadania". W materiale opisano warunki klimatyczne strefy śródziemnomorskiej; wyjaśniono, dlaczego kraje śródziemnomorskie są uważane przez ludzi za atrakcyjne miejsce zamieszkania oraz opisano wybrane cywilizacje, które powstały w basenie Morza Śródziemnego.

Materiał zawiera 11 ilustracji (fotografii, obrazów, rysunków), 5 ćwiczeń interaktywnych z możliwością sprawdzenia poprawności odpowiedzi. Zastosowano zadania wielokrotnego wyboru oraz zadania typu prawda - fałsz.

Nad Morzem Śródziemnym

Co jest potrzebne, aby wakacje były udane? Większości z nas wystarczy: piękna pogoda, ciepła woda w czystym morzu, atrakcyjne krajobrazy, efektowne zabytki oraz smaczne i zdrowe jedzenie. To wszystko znajdziesz nad Morzem Śródziemnym.

Wybrzeże w Grecji

Źródło: C1superstar, dostępny w internecie: Pixabay, domena publiczna.

Aby zrozumieć poruszane w tym materiale zagadnienia, przypomnij sobie:

- jaki jest związek między wysokością Słońca nad horyzontem a klimatem,
- jakie warunki panują w podzwrotnikowej strefie klimatycznej,
- jaki jest związek między klimatem a warunkami życia w danym regionie świata.

Twoje cele

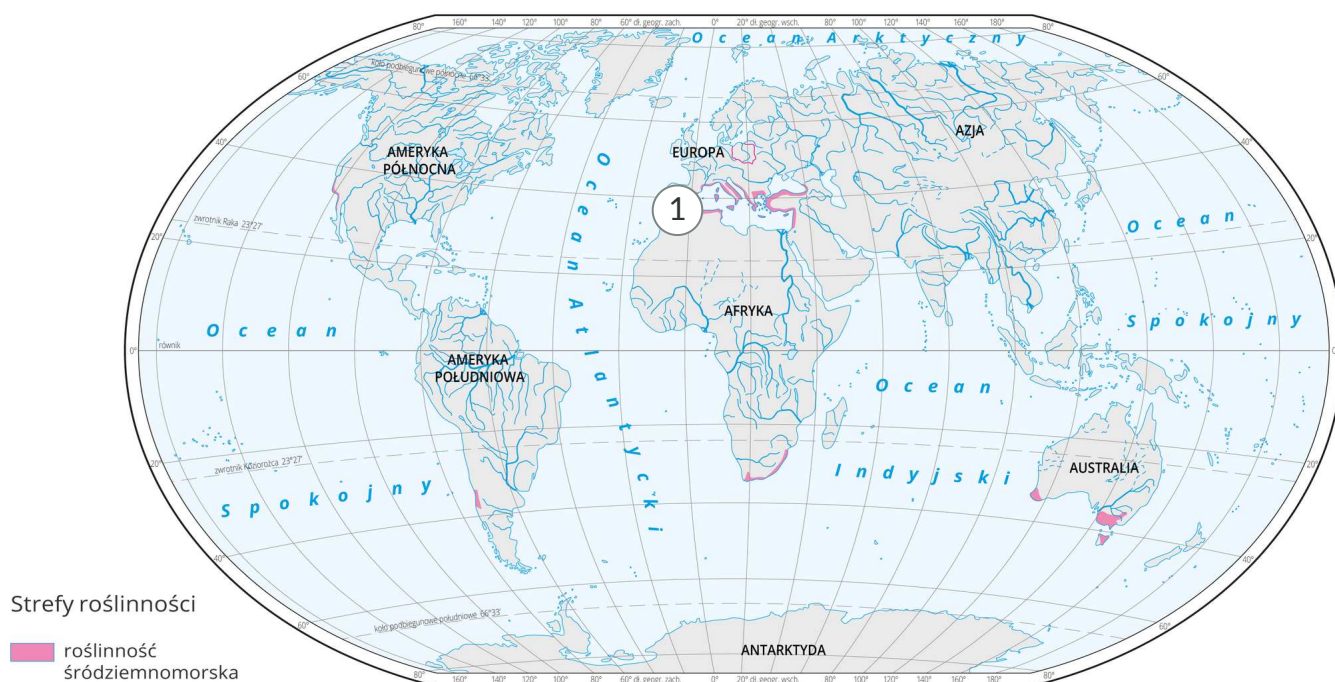
- Opiszysz warunki klimatyczne strefy śródziemnomorskiej.
- Wyjaśnisz, dlaczego kraje śródziemnomorskie są uważane przez ludzi za atrakcyjne miejsce zamieszkania.

1. Krajobraz śródziemnomorski

W strefie klimatu podzwrotnikowego, w pobliżu szerokości geograficznej 40°N i 40°S panuje specyficzny klimat nazywany **śródziemnomorskim**. Jego nazwa pochodzi od Morza Śródziemnego, choć podobne warunki klimatyczne panują także w innych regionach

świata. Klimat śródziemnomorski występuje nad morzem lub oceanem, ale jedynie tam, gdzie powietrze nie jest zbyt wilgotne.

W klimacie śródziemnomorskim wyróżniamy **dwie pory roku** (trwające 6 miesięcy). Lato jest słoneczne, ciepłe i suche – o tej porze roku nie występują deszcze. Zima jest łagodna, temperatura powietrza nie spada poniżej 0 °C, ale często pada deszcz. Klimat śródziemnomorski jest komfortowy w odczuciu większości ludzi oraz sprzyja rozwojowi rolnictwa. Częstym elementem krajobrazu śródziemnomorskiego są góry. Ze względu na niższą temperaturę powietrza zimowe opady w górach mogą pozostawić niewielką pokrywę śnieżną.

1

Lazurowe Wybrzeże

Krajobraz śródziemnomorski na Lazurowym Wybrzeżu, południowa Francja.

Źródło: Paul McGowan (psaudio), Pixabay, domena publiczna.

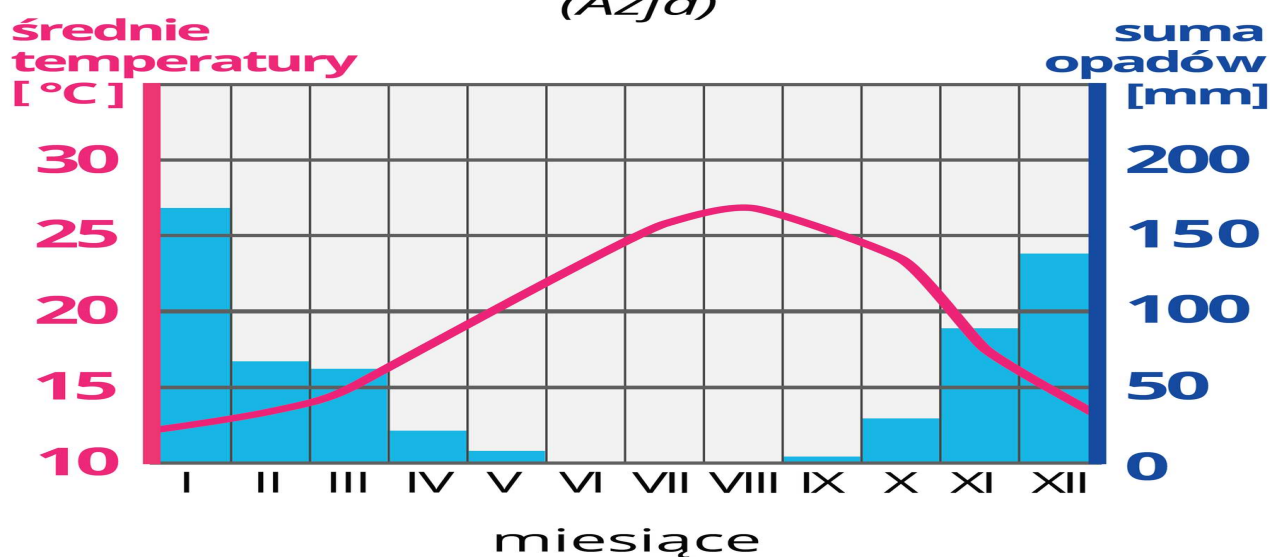
Rozmieszczenie obszarów z klimatem śródziemnomorskim

Źródło: Aleksandra Ryczkowska, Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

KLIMAT ŚRÓDZIEMNOMORSKI

Tel Aviv ① ②

(Azja)

1

Izrael

Źródło: Clier-Free-Vector-Images, Pixabay, Licencja: domena publiczna

2

Tel Aviv

Źródło: Central Intelligence Agency, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Roczny przebieg temperatury powietrza i opadów w mieście Tel Aviv leżącym w Izraelu nad Morzem Śródziemnym

Źródło: Dariusz Adryan, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 1

Porównaj przebieg pór roku w Polsce i nad Morzem Śródziemnym. Wypisz różnice i podobieństwa.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

2. Turystyka w basenie Morza Śródziemnego

Tereny położone w strefie klimatu śródziemnomorskiego są chętnie odwiedzane przez turystów. Turystyce na pewno sprzyjają warunki naturalne. Klimat jest łagodny i stwarza warunki do plażowania oraz kąpieli w ciepłych wodach morskich od wiosny do jesieni, a do zwiedzania przez cały rok. W okresie zimowym można dodatkowo korzystać z ośrodków narciarskich leżących w pobliskich górach. W krajobrazie śródziemnomorskim warto podziwiać zarówno obiekty pochodzenia naturalnego, jak i dzieła rąk człowieka.

Atrakcyjność turystyczna regionu wiąże się niewątpliwie z jego niezwykłą historią. Wokół Morza Śródziemnego rozwinęły się najważniejsze starożytne cywilizacje. Tu rozwijała się kultura Egiptu, starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu, tworząc podstawy nauki, kultury i sztuki współczesnej Europy. Naukę i sztukę rozwijali także Arabowie i Turcy. Wschodnie wybrzeża Morza Śródziemnego były miejscem narodzin trzech ważnych religii: judaizmu, chrześcijaństwa, islamu. Wzajemne wpływy wszystkich kultur i religii sprawiły, że rejon Morza Śródziemnego jest unikalny pod względem liczby zabytków.

1

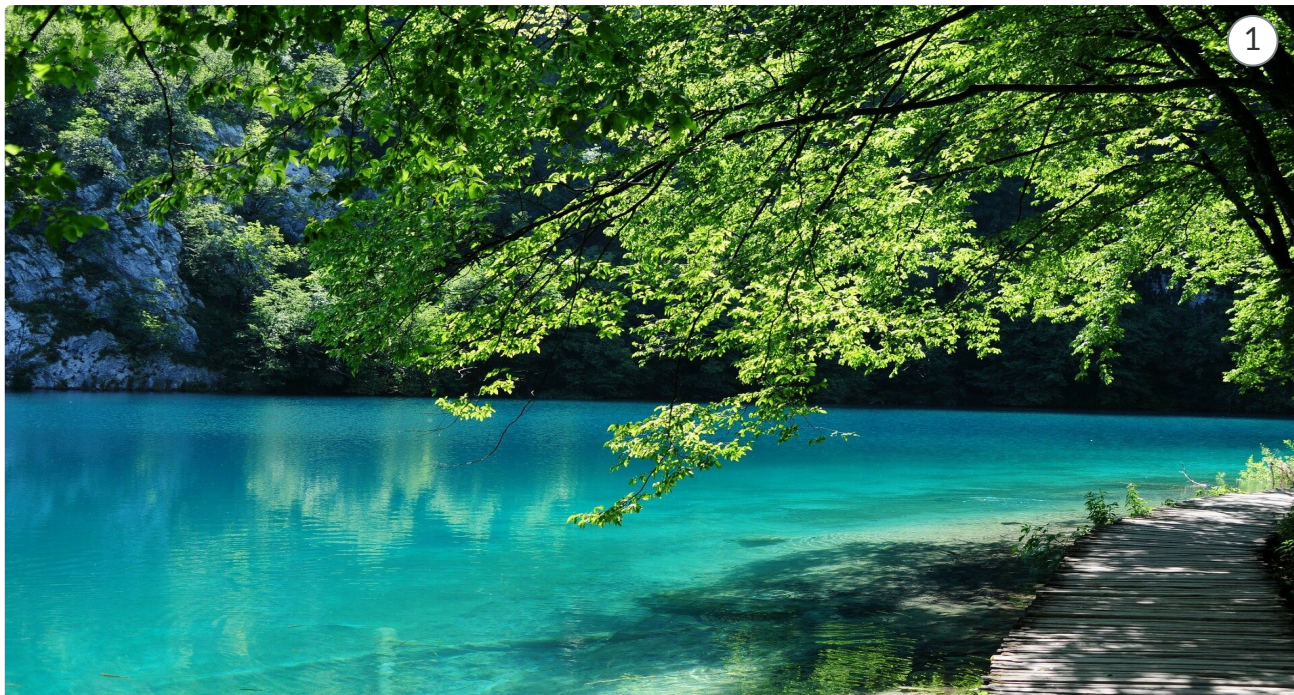
Barcelona

Źródło: Clker-Free-Vector-Images, Pixabay, domena publiczna.

Plaża miejska w Barcelonie (Hiszpania). W Barcelonie słońce świeci przez 2500 godzin w roku!

Źródło: Alp Cem, dostępny w internecie: Pixabay, domena publiczna.

1

Jeziora Plitwickie

Źródło: Clker-Free-Vector-Images, Pixabay, domena publiczna.

Jeziora Plitwickie w Chorwacji. Park Narodowy i obszar Światowego Dziedzictwa UNESCO. Dostępne do zwiedzania jest 16 jezior połączonych 90 wodospadami

Źródło: naadjuuuh, dostępny w internecie: Pixabay, domena publiczna.

1

Giza

Źródło: Clker-Free-Vector-Images, Pixabay, domena publiczna.

Egipskie piramidy w Gizie są najstłnniejszym śladem starożytnej cywilizacji sprzed kilku tysięcy lat i jedynym z tzw. siedmiu cudów świata, który dotrwał do naszych czasów

Źródło: csbww, dostępny w internecie: Pixabay, domena publiczna.

1

Ateny

Źródło: Clker-Free-Vector-Images, Pixabay, domena publiczna.

Ruiny świątyń i innych budowli są pozostałościami wspaniałej kultury starożytnej Grecji, chętnie zwiedzanymi przez turystów. Na zdjęciu widać Akropol w Atenach, ruiny Partenonu – świątyni bogini Ateny, V w. p.n.e.

Źródło: Aleksandr Zykov, dostępny w internecie: Flickr, licencja: CC BY-SA 2.0.

1

Rzym

Źródło: Clker-Free-Vector-Images, Pixabay, domena publiczna.

Koloseum w Rzymie. Rzym był stolicą najdłużej istniejącego imperium w historii. Koloseum to amfiteatr, w którym m.in. odbywały się walki gladiatorów oraz pokazy dzikich zwierząt. Po zalaniu specjalnie przygotowanej kondygnacji urządzano tu nawet przedstawienia ukazujące bitwy okrętów

Źródło: Maite Rodríguez, dostępny w internecie: Pixabay, domena publiczna.

1

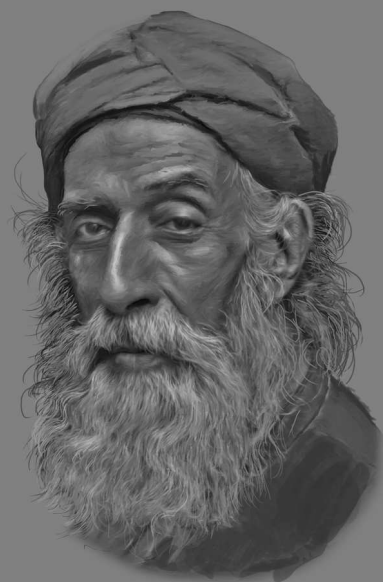
Monako

Źródło: Clker-Free-Vector-Images, Pixabay, domena publiczna.

Intensywna zabudowa wybrzeży Morza Śródziemnego zapewnia noclegi dla licznych turystów, ale niekorzystnie zmienia krajobraz. Na zdjęciu przystań w Monako

Źródło: Trish Hartmann, dostępny w internecie: Flickr, licencja: CC BY 2.0.

Samarytanin - przedstawiciel semickiej grupy etniczno-wyznaniowej
Jerozolima - IZRAEL
rysunek: Andrzej Boczarowski

Portret przedstawiciela ludu Samarytan. Obecnie w Izraelu i Autonomii Palestyńskiej żyje tylko ok. 700 przedstawicieli tego ludu

Źródło: Andrzej Boczarowski (opublikowano dzięki uprzejmości Parku Nauki i Ewolucji Człowieka w Krasiejowie), tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

Ćwiczenie 2

Opisz dwa wybrane zabytki z rejonu Morza Śródziemnego.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ciekawostka

Zarówno stosowany przez nas oraz większość innych krajów świata alfabet łaciński, jak i zestaw cyfr arabskich oraz cyfr rzymskich powstały w kulturach basenu Morza Śródziemnego.

Ciekawostka

Istotnym walorem turystycznym regionu śródziemnomorskiego jest specyficzna kuchnia – smaczna i zdrowa. Wykorzystuje się w niej warzywa, owoce cytrusowe i winogrona. Wytwarza się tam największą różnorodność serów i win. Na stołach goszczą ryby i wszelkie owoce morza. Potrawy uzupełniają aromatyczne przyprawy i oliwa. Znane w Polsce takie potrawy, jak pizza i kebab, powstały również nad Morzem Śródziemnym.

Ważne!

Cały region Morza Śródziemnego jest **aktywny sejsmicznie**, co znaczy, że częste są tu trzęsienia ziemi. Istnieją tu także czynne **wulkany**, np. Etna, Wezuwiusz, Stromboli we Włoszech czy Santorin w Grecji. Obecność wulkanów jest zagrożeniem dla pobliskich miejscowości, jednak to właśnie one odpowiadają za żyzność gleby. Popiół wulkaniczny jest bowiem doskonałym naturalnym nawozem.

Czynny wulkan jest atrakcją turystyczną, ale jednocześnie stwarza zagrożenie zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Na zdjęciu widoczna jest erupcja wulkanu Etna (3323 m n.p.m.) na Sycylii, która miała miejsce w 2002 r.

Źródło: Wikimágenes, dostępny w internecie: Pixabay, domena publiczna.

Wpływ turystyki na środowisko

Ze względu na atrakcyjność regionu Morza Śródziemnego, wzdłuż wybrzeża stale rozwija się przemysł turystyczny, na który składają się m.in.: bogata baza noclegowa i gastronomiczna, infrastruktura transportowa oraz baza towarzysząca (liczne kąpieliska, przystanie jachtowe, korty tenisowe, pola golfowe, kina, teatry, dyskoteki i kasyna). Niestety gwałtowny rozwój turystyki w basenie Morza Śródziemnego wpływa negatywnie na środowisko naturalne, m.in. poprzez zanieczyszczenie wody i powietrza, degradację gleby, zwiększenie ilości odpadów, hałas, zmiany w krajobrazie oraz zanik bioróżnorodności.

Obiekty hotelarskie i inne elementy infrastruktury turystycznej potrzebują ogromnych ilości wody słodkiej (zarówno w celu spełniania indywidualnych potrzeb samych turystów, jak i do ich obsługi: sprzątania, przygotowywania posiłków, zapewnienia różnorodnych rozrywek). Skutkuje to brakami wody i pogorszeniem jej jakości oraz większą ilością ścieków.

Obiekty hotelarskie i gastronomiczne produkują niebezpieczne ścieki (np. woda z detergentami), które nie zawsze podlegają właściwemu oczyszczeniu, zwłaszcza w krajach, w których standardy ochrony środowiska są niskie,

a lokalnym władzom brakuje pieniędzy na systemy oczyszczania ścieków. Wodę zanieczyszczają też wycieki benzyny lub ropy z łodzi motorowych i innych pojazdów.

Śmieci produkowane przez turystów i firmy obsługujące ruch turystyczny bywają składowane na dzikich wysypiskach albo nawet wrzucane wprost do oceanu lub jeziora.

Przemysł turystyczny często rozwija się zupełnie lekceważąc walory krajobrazowe i miejscowe wzorce architektury. Skutkuje to powstawaniem obiektów turystycznych zupełnie nie pasujących do lokalnych warunków.

Wszystkie powyższe czynniki utrudniają też życie zwierzętom i roślinom. Zanieczyszczenia wody powodują wymieranie życia w jeziorach, zatokach i morzu. Wszelki hałas i obecność człowieka niepokoi zwierzęta i może prowadzić do zmiany ich zachowań, a trasy turystyczne mogą odciąć zwierzęta od wodopoju, terenów łowieckich, utrudnić im migracje, zmniejszyć możliwość poszukiwania partnera i wymiany materiału genetycznego, a izolowane ekosystemy są słabsze, bardziej narażone na negatywne procesy, a w efekcie ubożeją i zamierają.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Podsumowanie

- Klimat śródziemnomorski występuje na różnych kontynentach, w Europie w basenie Morza Śródziemnego.
- Lato w klimacie śródziemnomorskim jest gorące i suche.
- Zima w klimacie śródziemnomorskim jest ciepła i deszczowa.
- Obszary z klimatem śródziemnomorskim są szczególnie atrakcyjne dla turystów ze względu na słoneczną pogodę, wysoką temperaturę wody w morzu i dużą ilość ciekawych zabytków.

Praca domowa

Ćwiczenie 3

Przedstaw walory turystyczne wybrzeża śródziemnomorskiego. Opisz, jak turystyka może wpłynąć na ten obszar.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

Akropol

w starożytnej Grecji: część miasta położona na wzgórzu

aktywność sejsmiczna

zjawisko występowania trzęsień ziemi, ma miejsce głównie na granicach płyt tektonicznych

Koloseum

amfiteatr w Rzymie, zbudowany 75–82 r.; ogromna budowla eliptyczna z widownią (ok. 50 tys. miejsc), z czterema galeriami komunikacyjnymi oraz areną z systemem podziemnych korytarzy; w Koloseum odbywały się m.in. walki gladiatorów

piramida egipska

monumentalna budowla (grobowiec) w kształcie zbliżonym do czworobocznego ostrosłupa o podstawie kwadratowej

Samarytanie

niewielka semicka grupa etniczno-religijna, do której należą potomkowie mieszkańców starożytnej Samarii i imigrantów z Mezopotamii

wulkan

miejsce wydobywania się na powierzchnię Ziemi produktów erupcji: lawy (wulkan lawowy), materiałów piroklastycznych (wulkan pyłowy, szlakowy) oraz gazów wulkanicznych (wulkan gazowy)

Zadania

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Przyporządkuj określenia charakteryzujące daną porę roku w klimacie śródziemnomorskim.

Letnia pora roku

pochmurna

chłodna

słoneczna

gorąca

sucha

deszczowa

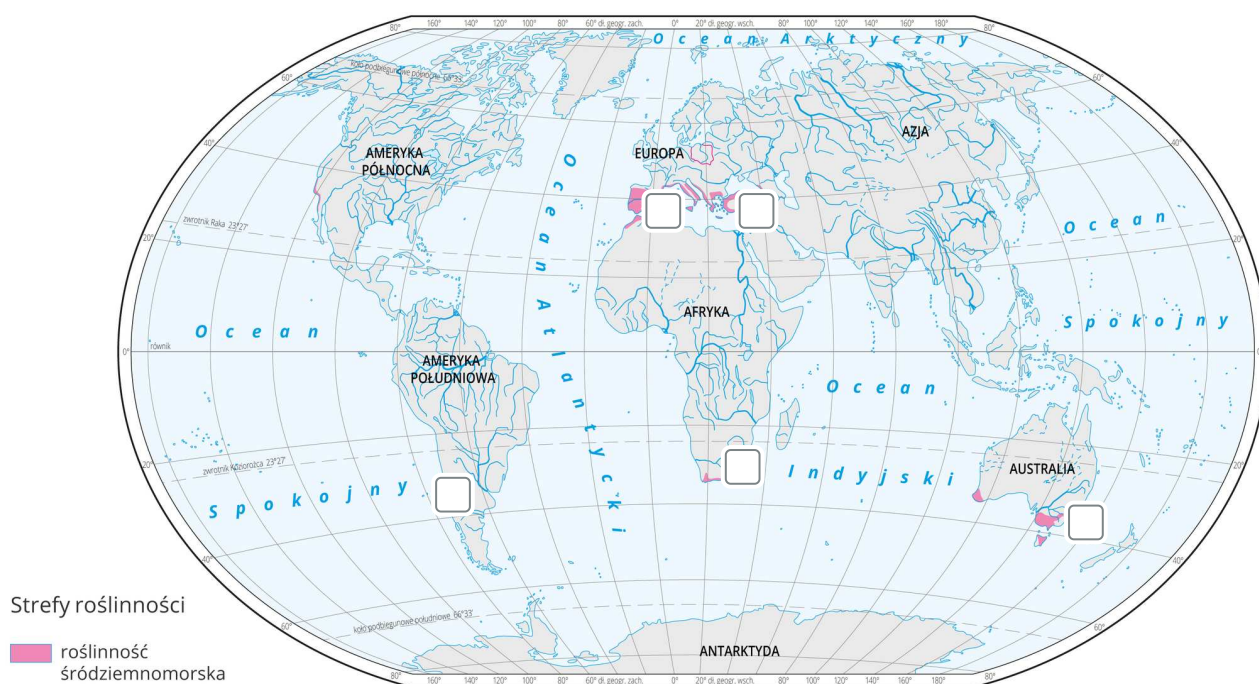
Zimowa pora roku

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 2

Zaznacz, gdzie znajduje się Lazurowe Wybrzeże.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 3

Zaznacz nazwy narodów – twórców wielkich starożytnych cywilizacji, które powstały w basenie Morza Śródziemnego.

☐ Japończycy, Wikingowie, Aborygeni

☐ Grecy, Aborygeni, Inkowie

☐ Egipcjanie, Grecy, Rzymianie

☐ Rzymianie, Hindusi, Wikingowie

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 4

Zaznacz nazwy trzech ważnych religii, które powstały w basenie Morza Śródziemnego.

☐ buddyzm

☐ judaizm

☐ taoizm

☐ islam

☐ konfucjonizm

☐ hinduizm

☐ chrześcijaństwo

☐ szamanizm

Źródło: ZPE, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących regionu Morza Śródziemnego.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
W regionie tym jest wiele zabytków z czasów starożytnego Rzymu.	☐	☐
Przez większą część roku można się kąpać w ciepłym morzu.	☐	☐
Doskonale rozwinięta baza noclegowa.	☐	☐
Codziennie deszcze dają ulgę od upałów w ciągu lata.	☐	☐
W regionie tym jest wiele zabytków zbudowanych przez Prastłowian.	☐	☐

Źródło: Andrzej Boczarowski <Andrzej.boczarowski@up.wroc.pl >, licencja: CC BY 3.0.

Notatnik

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.